

AEN

Per què el títol d'*El nus la flor*?

—Em va venir al cap això d'*El nus la flor* —així, clanc!— i vaig pensar que estaria bé fer un poema en forma de cançoneta i que cada estrofa acabés així, *El nus la flor*. Ho vaig intentar, però no va acabar de sortir mai però m'agradava i ho vaig fotre de títol. M'està bé perquè no té un aclariment racional molt clar però la sensació, sí: és el nus que lliga les coses i la flor, la reproducció, la vida. És com si fos el nus igual a la flor.

—Diuen que el llibre està molt lligat a l'amor.

—Sí, la llongada del llibre és com la d'una relació íntima amb una persona, i això fa que tingui la unitat que té. I el joc aquest de les paraules que explico al començament. Diga'm una paraula: 'metàfora', 'estrèpit', 'finestra'. Ella m'anava donant paraules i així tenia sempre una paraula fixada que em servia de ganxo

per a la inspiració. Llavors surt 'finestra' al poema o el tema s'inspira en 'finestra'...

—Dels llibres que ha escrit és el que més s'acosta a un exercici d'estil?

—No... A mi em costa saber-ho, si una obra és més així o d'aquella manera. Però ja n'he fet de llibres d'exercici d'estil abans. Aquí el que hi ha és una multiplicitat de formes bestial i, en canvi, hi ha unitat de fondo, que és aquest moment meu.

—Com ha estat el procés d'edició i el treball d'elaboració del llibre com a objecte?

—L'origen ha estat la llibreta, com ja he dit. La llibreta, com a objecte quasi bé. Avui escriuré en lletra més grossa; demà, en vermell; en aquesta doble pàgina, un gargot. Això va anar agafant forma i vaig voler que el llibre reflectís aquest bullider de formes que van sortint. És una manera de llibertat, també.

Ara un dibuix, ara un poemeta en prosa, una reflexió, una cançoneta... tot surt de la mateixa olla però és una olla barrejada amb moltes coses.

—Aquesta llibertat la té perquè està en un moment professional concret? No sé si qualsevol que es presenti a una editorial amb una proposta així aconseguiria res.

—Home! Has de convèncer l'editor. L'escriptor o, en general, qualsevol artista, abans de convèncer el públic, ha de convèncer l'editor o el productor o el galerista. Hi ha tota una classe social entre els artistes i el públic, tal com va el sistema, que és estrany. Jo tinc una edat, un currículum o una carrera —o com li vulguis dir— que em permet anar a l'editor i dir-li: "Vull fer un llibre fantàstic, de colors, desordenat, etc." Als vint anys no sé si ho hauria pogut fer. Possiblement m'ho hauria hagut d'editar jo i no hauria arribat enlloc segurament.

ENRIC CASASSES

«La feina dels escriptors és anar posant el llenguatge al dia»

Parlar amb Enric Casasses és parlar amb una de les veus més destacades de la poesia contemporània catalana. Així se li ha reconegut amb el darrer Premi d'Honor de les Lletres Catalanes que entrega Òmnium Cultural. En aquesta entrevista, feta setmanes abans que rebés el guardó, reflexiona sobre els seus darrers projectes, però també dels que han de venir. Entre d'ells, un poemari on el moment actual del país hi és ben present.

Per Xavier Puig i Sedano / @xavierps7

—Entre aquestes diverses formes que ofereix el llibre, hi ha algunes coses on queda molt palès el procés d'escriptura. Era volgut?

—A mi m'agrada, de vegades, que es vegin els vestidors de l'escenografia: els trucs. Amb la meva estètica, quasi m'agradaria més anar amb un micròfon a la mà i que es vegi bé, que no amb un micròfonet amagat que no es veu. Les meves escenografies deixen el teatre despullat. O en un poema recitat, parar i comentar com va la cosa. No em desagrada que es vegin les costures i els descosits.

—Què aporta?

—Més visió cap al procés d'invençió de l'obra. És com més honest. També està bé el que fa l'obra ben polida i que ja veus el resultat final, sense cap explicació de com hi ha arribat. Però també veus l'obra fent-se i això també té el seu punt.

—Acosta l'obra al lector?

—Sí. A mi m'agrada. Després pots veure una obra supermuntada que tot funciona com un rellotge dins d'altres, com la d'en Kantor —un paio polonès molt bo—, que va estar al Poliorama: el

director estava a l'escenari fent indicacions a tots els actors i al tècnic de so: "Apuja el volum!". Enmig de l'obra. I no restava. Al contrari. Sumava.

—Altres crítics hi veuen el tema del cervell o de l'essència humana. Em sembla veure-hi una cerca d'una dimensió espiritual important...

—Sempre hi és. Hi ha un punt metafísic —què pintem aquí? d'on surt tot això?— i un punt molt quotidià i de tocar a terra. Tots junts. Hi ha problemes sobre el concepte de Déu, de pensament, què fa l'univers, qui fa que funcioni?

—Són temes que, des de l'ateisme, no es plantegen tant?

—Jo és que no sé si soc ateu o no. Sí que es busquen. De metafísics i filòsofs, molts són ateus. També hi ha un concepte de Déu que és tan vague, general i impersonal que els religiosos t'acusarien d'ateu i els ateus, de religiós. L'ànima del món; l'univers com a ésser viu; no com a màquina que funciona sola.

—S'hi sent còmode amb això?

—Sí, jo tinc la visió actual, que no és ni la de l'Església catòlica ni la de l'Islam. La visió actual →

→ és la de la publicitat, el sistema de valors que predomina. I això poc o molt t'influeix, perquè tots estem aquí i anem vestits amb roba de la nostra època. Però també tinc present Giordano Bruno (segle XVI), Ausiàs March i la filosofia zen: coses molt antigues que són molt vàlides.

—**També parla en un poema de l'alegria senzilla, un concepte que després capgira...**

—Això em va venir d'un poema de Josep Grifoll, un poeta del Berguedà, de Casserres —i que ha batejat Casserres com un poble poema— sobre la diferència entre la felicitat i l'alegria. La felicitat és el que et venen als anuncis i l'alegria surt sola, no saps per què. I em va agradar. Era una defensa de l'alegria contra la felicitat com a concepte ('oi, hem d'aconseguir la felicitat'). No. L'alegria és estar content. Això és guapo.

—**També fa referències a altres autors. Per exemple, dedica un poema a la Núria Martínez-Vernis...**

—Sí, perquè som amics, és del gremi dels poetes i considero que és una persona molt especial. Ja ho dic al poema. Parlo d'ella com a persona creativa a tots els nivells, no només a l'hora d'escriure. És una font de creativitat en tots els moments del dia.

—**Després canvia el títol de *Flors del calvari* de Verdaguer per *Flors del desvari* i hi diu que "els enemics de la causa porten samarretes de la causa". Com lliguen aquestes dues idees?**

—Flors del desvari no m'ho invento jo, sinó que és el títol d'un recital que fan a Folgueroles, el poble de Verdaguer, cada any pel maig —és una mena de micro obert, molt guapo. I allà vaig veure una persona amb una samarreta de la causa, però jo sé que aquell no farà mai res de revolucionari. Els enemics de la causa porten samarretes de "Llibertat per als pobles" o què sé jo i, en canvi, no estan movent un dit per res d'això.

—**En el moment actual ho estem vivint això?**

—Jo crec que les banderes estelades de la gent —en les dels partits i dels grups ja no m'hi fico— són autèntiques. Passa que estan passant coses molt més greus i la gent no surt. Han dit a la UE que posin en llibertat en Junqueras i companyia, i a Espanya no li importa gens ni mica, i no hem sortit tots els catalans a obrir les presons. Com diu aquell: "Si fóssim més sensats, ja hauríem fet alguna bogeria".

—**En canvi a vostè l'hem vist en moltes manifestacions i concentracions. El que està passant l'interpel·la?**

—No és que m'interpel·li. Jo tinc ganes d'independitzar-me d'Espanya perquè no reconeix la meva cultura i el que li agradaria és acabar-la o convertir-la en folklore: una sardaneta i una gralla. No. Això és una cultura tan antiga com la italiana o la francesa, i vull la independència. Això no vol dir que allò serà el paradís i tots tindrem

ACN

una núvia superguapa. No, la independència no ho arregla tot. Només arregla això.

—**I això es fa sortint al carrer?**

—És que si no, què fem? Truco al Felipe González que li digui a Pedro Sánchez que proclami la independència de Catalunya? No crec que em fotin cas.

—**Sobre la llengua. En un poema hi ha unes bruixes i diu: "Entre elles fluïa llengua nativa, tan incisiva, tan divertida que només pot sortir en llengua pròpia". És impossible escriure natural en una altra llengua?**

—Home, si l'arribes a assimilar tant com la pròpia, la parles de petit i hi estàs molt ficat, sí que es pot; però com la llengua pròpia no hi ha res. Tinc un amic anglès que fa vint anys que és aquí. Un dia me'l trobo i em diu, en català: "He passat una setmana amb uns amics d'Anglaterra i he descobert una cosa: soc divertit parlant". En castellà o en català, com que ho ha de pensar més, no té aquella cosa que li surt sola en anglès. Quan estàs en un país estranger, sembles més burro. Parles més a poc a poc; t'has de pensar les paraules. L'espontaneïtat d'aquelles dones, que serien esclaves, era molt guai. No sé què estaven dient, però és evident que si jo hagués intentat entrar a la conversa, hauria estat impossible.

—**Aquesta espontaneïtat l'aplica també a l'escriptura i hi ha moltes paraules de l'oralitat.**

—Aquesta és la feina dels escriptors: anar posant el llenguatge al dia. No t'has de quedar amb

el model de Ferrater o de Carner o de Verdaguer. No. Has d'aprofitant l'herència i anar escrivint amb una llengua que evoluciona.

—Hi ha un debat sobre aquesta evolució de la llengua, quines coses cal fer i quines línies no s'han de superar. Com es posiciona?

—En aquest debat n'hi ha qui diu "El català se'n va a la merda. Molta gent ja diu 'se m'ha caigut' en compte de 'm'ha caigut' i tot és un desastre". Fa molt temps que passa això. Que el castellà està aquí a sobre des que el 1700 que arriben soldats que el parlen. Ningú no el parlava, però des del 1700 que la gent el sent parlar. I algunes coses es parlen durant una temporada, com una moda, i després passen. Has d'esperar una mica per veure si aquella paraula es queda. Hi ha castellanismes que han entrat i han passat, i d'altres que s'han quedat. Crec que sí, que la llengua pot funcionar normalment... Perquè ara el català és oficial, en cursiva i entre cometes. És l'idioma oficial sub-2. No és com a Suïssa, que hi ha quatre idiomes oficials de veritat. A Espanya mai has vist un segell amb el nom d'Espanya en català, basc, gallec i espanyol. A Suïssa està en els quatre idiomes. I malgrat tot, el català aguanta. Crec que és l'única idioma sense estat que aguanta d'aquesta manera, almenys a Occident.

—Davant d'aquesta pressió, intentar preservar la llengua molt neta...

—Molt neta és impossible, però és que tampoc és molt net el castellà ni cap llengua. Està ple de paraules angleses per tot arreu. Una cosa és la llengua que parla la gent pel carrer —que parlarà com li doni la gana—, i una altra és la dels diaris i els anuncis; una cosa són els escriptors i una altra, els documents oficials... La poesia i la cançó estan oberts. No pots imposar la normativa de l'acadèmia.

—En un moment diu que "tothom és artista si estima; el model d'art és estimar". Què vol dir amb això?

—S'hauria d'entendre 'estimar' en un sentit ampli. L'art és com jugar: no té una utilitat immediata; ho fem perquè ens agrada. Aquests ocells que canten no canten per follar o perquè volen menjar. Ja ha passat l'hora de menjar i no és època d'aparellar-se. Canten perquè tenen energia i canten. És un impuls de bondat, d'amistat. Encara que, de vegades, pot ser dur. Si l'amor és seriós, has de dir-li la veritat. Jo crec que la bellesa és revolucionària. I l'opressió i la repressió són lletges.

—Hi ha també molts aforismes...

—Sempre en tinc. No surt en aquest llibre perquè el vaig apuntar en un altre lloc: "Volia fer poemes i només em surten idees". La cosa de l'aforisme, que no saps si és un poema molt breu o un apunt, sempre l'he feta. Em surt, clic, la idea, així. Potser un dia faré un llibre d'aforismes. En vaig llegir un de Joan Fuster que deia «Hi ha estils literaris incompatibles amb la màquina d'escriure».

Imagina't amb l'ordinador! Escriure a mà és molt diferent.

—Sempre escriu a mà?

—No. Escric de les dues maneres. Amb l'ordinador vas endarrere tota l'estona i quan arribes aquí decideixes esborrar una cosa anterior. I ho esborres i no es veu què has esborrat. És tot una altra dinàmica.

—En què està treballant ara?

—Estic amb el cantant de T. Rex, Marc Bolan, que es va inventar el glam rock. Al principi vaig pensar que era un fantasma, però he vist que les cançons són boníssimes. *A posteriori*, perquè va morir jove, amb 30 anys, el 1977. I me n'he aficionat. És precursor del Bowie. Estic fent una sèrie amb una cita d'ell i un poema; una cita d'ell i un poema. Tot un recull, o més aviat un recullot. Després he estat fent tres coses, que són com assaigs en vers: una cosa de Gaudí, on em carrego bastant la continuació de la Sagrada Família; una sobre Paganini —que, per ser que és música clàssica, no té cap obra religiosa ni un rèquiem— i una altra sobre un sardanista, Blanch i Reynalt, emporanès, dels anys cinquanta, l'autor de la sardana *Amb el porró en fresc*. N'he fet aquests tres i un dia d'aquests els publicaré.

Després va haver-hi l'1-O i tot el que he escrit el 2018 i bona part del 2019 forma part d'una cosa tan gruixuda com aquesta [assenyala el llibre], i la meitat són pamflets. Es titularà *La policia irà de bòlit*.

—Ho té enllestit ja?

—Ja està, ja està. Ara, a una altra etapa.

—Li puc demanar què diu de la continuació de la Sagrada Família?

—Que en Gaudí anava improvisant sobre la marxa. Ell deia que els plànols d'una obra s'haurien de refer sencers un cop estigui acabada. En la primera porta que hi va fer, quan ja tenia feta l'estructura bàsica, no li va agradar gens i va tapar amb escultures aquell arc tan gòtic que li havia quedat. Després va començar a pensar com serien les torres. Ves a saber com hauria sigut si l'hagués acabada ell. Llavors ell en una ocasió diu "això durarà segles". Doncs bé. Quan una església es construïa al llarg de diversos segles es començava romànica i s'acabava gòtica. La manera de continuar-ho és buscar un tio tan genial com en Gaudí i que ho acabés amb vidre i acer —o jo que sè. Però no intentar-ho fer com ho hauria fet ell. Aquell interior sembla una discoteca russa.

—Està molt d'actualitat l'ecologisme. Ja en parlava molt al 'Som a l'era' i ara ho torna a recuperar.

—Això acabarà triomfant perquè si no ens en anem a la merda. Què estem preparant, una apocalipsi ben espectacular filmat en directe o què? 'Petarà el planeta entre grans mesures de seguretat!' És una mica ridícul. Els animals no en tenen cap culpa. •